

Jedna biografska bilješka iz ostavštine Pavla Vuk–Pavlovića

Željka Metesi Deronjić*

Sažetak

U dijelu ostavštine Pavla Vuk–Pavlovića koju je Institut za filozofiju primio 1. kolovoza 2017. sklopivši darovni ugovor sa Stanimirom Vuk–Pavlovićem, sinom Pavla Vuk–Pavlovića, nalaze se, između ostaloga, i strojni prijepisi dokumenata koji rasvijetljavaju nepoznate događaje iz Vuk–Pavlovićeve sveučilišne karijere na Filozofskom fakultetu u Zagrebu u razdoblju od 1935. do 1941. godine kada je suspendiran, a ubrzo i umirovljen. Na temelju sadržaja spomenutih dokumenata, ali i sjećanja njegove supruge Lelje Dobronić, moguće je uvidjeti da nisu postojali nikakvi objektivni razlozi koji bi sprječavali Vuk–Pavlovićevo napredovanje, nego da su njegovoj sudbini presudili zavist i zloba kolega te u velikoj mjeri neprijateljski odnos NDH prema Židovima.

Ključne riječi: Pavao Vuk–Pavlović; ostavština; sveučilišna služba; Filozofski fakultet u Zagrebu; NDH

Uvod

U svojoj monografiji *Život i djelo Pavla Vuk–Pavlovića*, koja je 2013. doživjela i svoje drugo prošireno izdanje, Milan Polić ističe da se Pavao Vuk–Pavlović (rođen kao Pavao Wolf, Koprivnica, 1894. — Zagreb, 1976.) vrlo brzo nakon objavljivanje svoje knjige *Spoznaja i spoznajna teorija* 1926. godine potvrdio »kao izvorni mislilac i plodan filozofski pisac« (Polić, 2013, 44). Godine 1928. Vuk–Pavlović došao je na mjesto profesora na Višoj pedagoškoj školi, gdje je predavao teorijsku i praktičku filozofiju, teorijsku pedagogiku, povijest filozofije i pedagogike. Iduće godine, točnije 3. kolovoza 1929., dobio je mjesto docenta na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Nedugo zatim Vuk–Pavlović 1935. izabran je

* Doc. dr. sc. Željka Metesi Deronjić, Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Borongajska cesta 83d, 10000 Zagreb, Hrvatska. ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1672-181X>. E-adresa: zmeteside@hrstud.hr. Ovaj je članak prošireni tekst izlaganja sa znanstvenoga skupa *Na Sjeveru s Pavlom Vuk–Pavlovićem*, koji je održan od 12. do 14. studenoga 2018. u Zagrebu i Koprivnici.

u ponovno zvanje docenta, a pri drugom reizboru 1941. suspendiran je i ubrzo umirovljen (Polić, 2013, 43–45).

Iako je njegova misao vrlo brzo bila zapažena kako u hrvatskim tako i inozemnim znanstvenim krugovima, Vuk–Pavlović nije napredovao u nastavničkom zvanju na Filozofskom fakultetu. Poliće je vrlo jasno istaknuo potrebu temeljitoga istraživanja koje bi rasvijetlilo razloge koji su mu onemogućavali nastavničko napredovanje, ali, nažalost, rezignirano zaključuje da taj dio Vuk–Pavlovićeve života i rada na Filozofskom fakultetu jednostavno ostaje nerazjašnjen. Ono što je on sâm, na temelju ponajviše usmenih svjedočanstava, mogao ustvrditi jest da se glavni uzroci »velikim dijelom kriju u osobnim odnosima koji su u to doba vladali među našim vodećim filozofima na zagrebačkom Sveučilištu« (Polić, 2013, 44). No, također ostavlja otvorenom mogućnost Vuk–Pavlovićeve priklanjanja Radićevoj politici kao jedan od mogućih motiva (Polić, 2013, 44–45). Prava je šteta što Vuk–Pavlovićeve bliska učenica Marija Brida u svojem djelu *Vuk–Pavlović, čovjek i djelo* iz 1974. godine (a to, jasno joj zamjerajući, apostrofira i sâm Poliće) nije ponudila objašnjenje za razloge koji su mu onemogućavali napredovanje, a mogla je doći do pouzdanih odgovora u izravnom razgovoru sa svojim učiteljem (Polić, 2013, 45).

1. Iz Vuk–Pavlovićeve ostavštine na Institutu za filozofiju: popis dokumenata u vezi s problemima napredovanja u nastavničkoj djelatnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu

U zasad još nesredenoj ostavštini Pavla Vuk–Pavlovića koju je Institut za filozofiju primio 1. kolovoza 2017. sklopivši darovni ugovor sa Stanimirom Vuk–Pavlovićem,¹ sinom Pavla Vuk–Pavlovića, nalaze se, između ostaloga, službeni strojni prijepisi dokumenata koji rasvijetljavaju nepoznate događaje iz Vuk–Pavlovićeve sveučilišne karijere i otkrivaju protagoniste koji su sudjelovali u njegovu suspendiranju sa Sveučilišta u Zagrebu akademske godine 1940./1941.

To su sljedeći dokumenti: 1. Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (»o Uskrsu 1938.«); 2. Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (1. listopada 1940.); prilog dokumentu: Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (27. rujna 1940.); 3. Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu (8. siječnja 1941.); 4. Vuk–Pavlovićeva žalba dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu protiv zaključaka sjednice Filozofskoga fakulteta u Zagrebu od 11. siječnja 1941. godine (nedatirano) (»Dekanatu Filozofskog fakulteta u Zagrebu. ŽALBA: dra Pavla Vuk Pavlovića sveučilišnog docenta u Zagrebu Bartuov trg br. 2, proti zaključaka sjednice fakultetskog savjeta od 11 I 1941 pod brojem 1 do 18 zapisnika.«); 5. Vuk–Pavlovićev podnesak Banskoj vlasti Banovine Hrvatske, Odjel za

1 Stanimir Vuk–Pavlović, američki biolog hrvatskoga podrijetla, profesor je biokemije i molekularne biologije te ravnatelj Laboratorija za matične stanice u klinici Mayo u Rochesteru (SAD). Godine 1997. izabran je za dopisnog člana HAZU.

prosvjetu u Zagrebu (nedatirano) (»Banskoj Vlasti Banovine Hrvatske Odjel za prosvjetu u Zagrebu. PODNESAK dra Vuk Pavlovića Pavla sveučilišnog docenta u Zagrebu kojim podnosi dvopis žalbe podnesene dana 14. I 1941 pod br. [nedostaje broj, Ž. M. D.] kod Dekanata filozofskog fakulteta u Zagrebu.«); 6. Vuk–Pavlovićeva molba Banskoj vlasti Banovine Hrvatske (Odjel za prosvjetu) da mu se izravno dostavi rješenje žalbe (Zagreb, siječanj 1941.); 7. Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu (nedatirano; u zaglavlju stoji podatak da je dopis zaprimljen u dekanat »pod br. 106 od 14. I 1941«); 8. Dopis Stjepana Ivšića, rektora Sveučilišta u Zagrebu Upravnomu sudu (3. veljače 1941.); 9. Neslužbeni strojno pisan nedatiran i nepotpisan tekst. Bez podataka o adresantu i adresatu. U njemu se o Vuk–Pavloviću piše u trećem licu.

2. *Kronologija događaja: korespondencija Pavla Vuk–Pavlovića s nadležnim institucijama*

2.1. *Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta (»o Uskrsu 1938.«)*

Najraniji dostupni dokument iz Vuk–Pavlovićeve ostavštine na Institutu za filozofiju Vuk–Pavlovićev je dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu »o Uskrsu 1938.«. Dopis je u dekanatu zaprimljen 20. travnja 1938. pod brojem 794.

Iz sadržaja spomenutoga dopisa doznaje se da se Vuk–Pavlović javio na natječaj za izvanrednog profesora koji je Filozofski fakultet u Zagrebu raspisao u svibnju 1935. godine. Budući da ni tri godine nakon raspisivanja natječaja nije primio nikakav odgovor, zamolio je dekanat da ga obavijesti u kojoj je fazi natječajni postupak. Ukazao je na to da mu se jasno čini nepravda, da je na Filozofski fakultet došao ne na vlastitu inicijativu, nego na nagovor (poziv mu je, kako će se to pokazati, više puta upućivao Albert Bazala), zbog čega je napustio profesorsko mjesto na Višoj pedagoškoj školi, gdje je imao sigurnu budućnost.

Vuk–Pavlović u dopisu navodi da ulazi u 45. godinu života, dvadesetu godinu državne službe te desetu godinu docenture, ali postavlja i pitanje zašto se s njim nekolegijalno postupa. Traži da mu se pojasni zašto se slučaj njegove profesure tretira drukčije nego kod ostalih članova savjeta, koji su, iako su mladi od njega, već napredovali do redovne profesure, a on se, sada u ozbiljnim godinama života, još uvijek bori za stalno zaposlenje. Znakovito je da je, kako sam Vuk–Pavlović s određenom gorčinom bilježi, njegova molba ignorirana. Bio je to jasan znak početka kraja njegove sveučilišne karijere na matičnom fakultetu.

Tekst dopisa donosim u cijelosti:

»Uglednom Dekanatu filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu

Mjeseca svibnja godine 1935. raspisan je po zaključku Savjeta filozofskoga fakulteta sveučilišta u Zagrebu natječaj za vanrednu profesuru filozofije. Bio sam slobodan da se za to mjesto natječem. Kako do danas, tri godine iza natječaja, ne dobih nikakve obavijesti na moju molbu, slobodan sam ovime najučtivije zamoliti ugledni Dekanat, da bi me izvolio dopisom obavijestiti, u kojemu li je stadiju natječajni postupak.

S time u vezi molim ugledni Dekanat, da mi prikloni nešto razumijevanja, ako sam sad, gdje ulazim već u četrdeset i petu godinu života, dvadesetu godinu državne službe i desetu godinu docenture, prisiljen upitati, zašto se sa mnom stalno postupa drugačije, negoli s ostalim članovima Savjeta; zašto se napose slučaj moje profesure tretira skroz drukčije, negoli kod onih članova Savjeta, koji sunsu nekoć kao docenti bili po rangu mlađi od mene, a sada sasvim pravilno postaju već redovnim profesorima, dok ja nemam ni definitive. A dužnost mi je pripomenuti, da mi je pravilno napredovanje bilo s odgovorne strane u više navrata zajamčivano svečano zadanom riječi i prije, negoli što sam se — ne po svojoj inicijativi, nego po ponovljenom nagovoru — prihvatio docenture ostavivši mjesto na Višoj pedagoškoj školi, gdje sam imao izvrsno jamstvo za svoju budućnost, za smiren naučni i nastavnički rad i za položaj i autoritet, koji je za uspješan takav rad potreban. Neka mi ugledni Dekanat ne zamjeri, ako se uslobodujem zapitati, zašto mi se uopće oduzeo i zašto mi sesved iznovice snizuje moj rang i zašto bivam stalno bez nužde zapostavljan i nepravdom progonjen; zašto sam u stvari stavljen izvan zakona lojalne upotrebe sveučilišne autonomije. Nakon dugogodišnje šutke proživljene kalvarije na tom fakultetu smatram svojim čovječanskim pravom pitati i očekivati, da se ne će cinički zabaciti moje pitanje, kada li će se na fakultetu, kojemu dugi niz godina predano pripadam, postupati i sa mnom kolegijalno i ljudski.

U Zagrebu, o Uskrsu 1938.

Dr. P. Vuk–Pavlović, v. r.
sveučilišni docent

Zaprimljeno kod Dekanata filoz. fakulteta
broj 794 od 20. IV. 1938.«

Dopisu je naknadno dodana sljedeća bilješka: »Ni do danas, 11. II. 1940., dakle gotovo tri godine, ne dobih nikakva odgovora.«

2.2. *Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta (1. listopada 1940.)*

I sljedeći dopis pokazuje kako je sazrijevala odluka moćnika da se Vuk–Pavlovića onemoguću u sveučilišnom radu te da ga se ukloni s fakulteta. Dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta od 1. listopada 1940. odnosi se na njegovu molbu da mu se omogući obnašanje profesorske dužnosti. Naime, uprava fakulteta nije u tadašnji red predavanja (izvedbeni nastavni plan) za zimski semestar akademske godine 1940./1941. uključila Vuk–Pavlovićeva predavanja i seminare, koje je on prijavio u propisanom roku (riječ je o kolegiju *Osnovi estetike* (II. dio) i vježbama *Filozofski seminar*).

Poduži dopis koji je Vuk–Pavlović 1. listopada 1940. uputio dekanatu započinje pozivanjem na članke Opšte uredbe o univerzitetima od 11. prosinca 1931. i Opće naredbe sveučilišta od 12. rujna 1940. te podsjetnikom na njegove dužnosti i obveze koje je sve godine svoje docentske službe uredno obavljao. Sada se našao prisiljen obratiti se dekanatu s molbom da mu se, kao stalnom docentu, omogući obnašanje upravo onoga što mu je zadaća, a to je izvođenje nastave u zimskom semestru akademske godine 1940./1941. Ujedno ponavlja svoju molbu da se njegova predavanja i seminarske vježbe hitno uvrste u red predavanja.

No, smiren ton početnoga dijela dopisa završio je ozbiljnim i oštrim tonom, pa se spomenuti dopis zapravo pretvorio u žalbu. Još 27. rujna 1940., dakle svega nekoliko dana prije nego što je sastavljen dopis od 1. listopada, Vuk–Pavlović uputio se na fakultet raspitati se zašto nije, kao što je to bio običaj, primio red predavanja i poziv za ispite. Ustanovio je da njegova predavanja i seminari uopće nisu prijavljeni ni odštampani u redu predavanja za zimski semestar akademske godine 1940./1941.

Strpljiv u svojim molbama, Vuk–Pavlović vjerovao je da je ispuštanje njegovih predavanja i seminara posljedica tek nenamjerne i bezopasne pogreške te se uputio prodekanu Cesarcu, koji mu je odgovorio da nije upoznat s problemom te mu je savjetovao da dekanat Filozofskoga fakulteta pismenim putem upozori na učinjeni propust te da zatraži da mu se navedena predavanja naknadno objave. Prihativši Cesarčev savjet i njegovo obećanje da će to pitanje biti hitno uređeno, Vuk–Pavlović istoga je dana napisao dopis dekanatu u kojem zahtijeva da se po žurnom postupku ispravi spomenuti previd.

Nažalost, nije ništa postigao. Za nekoliko dana utvrdio je da njegova molba nije prihvaćena i da mu predavanja i seminari nisu ni naknadno objavljeni.

Informacija do koje je potom došao bila je, u najmanju ruku, izuzetno neugodna. Saznao je, naime, da njegova prijavljena predavanja i seminarske vježbe nisu uvršteni u red predavanja nečijom nehotičnom greškom, nego je to učinjeno »po izričitom nalogu tadanjeg dekana filozofskog fakulteta, a sada rektora sveučilišta u Zagrebu g. prof. dra Stjepana Ivšića«. Osim toga, po nalogu spomenutoga rektora, Vuk–Pavloviću je obustavljeno i dostavljanje svih službenih spisa i poziva (red predavanja, pozivi za diplomatske ispite, znanstvene skupove, sjednice Fakultetskoga vijeća i dr.). Time je Vuk–Pavlović »posve samovoljno, protuzakonito, kršenjem svih postojećih zakonskih propisa bez saslušanja, bez disciplinskog postupka, bez postupka predviđenog u članu 102 Opće naredbe sveučilišta, dakle bez propisanog po zakonu puta i po zato nenadležnim organima u stvari suspendiran od vršenja svojih nastavničkih dužnosti i via facti amoviran sa sveučilišta u Zagrebu«.

Umjesto da rektor i prodekan budu uzori i stupovi institucija koje predstavljaju i umjesto da nadziru red na sveučilištu, nadgledaju nastavničke dužnosti, ali i podupiru rad sveučilišnih nastavnika, oni, žali se Vuk–Pavlović, krše zakonske propise i prelaze granice svojih ovlasti. Prema tadašnjemu zakonu, kako Vuk–Pavlović podsjeća dekanat u svojem dopisu, odluka o nasilnoj i samovoljnoj suspenziji nastavnika (a upravo o takvoj vrsti suspendiranja Vuk–Pavlović svjedoči) »takva odluka uopće ne pripada ni dekanu ni rektoru, nego ili Disciplinskom vijeću, ako se radi o disciplinskoj krivici, ili gosp. Banu, ako se radi o slučaju iz člana 102 Opće naredbe sveučilišta«.²

2 U Banovini Hrvatskoj Sveučilište je izgubilo svoju autonomiju. »Nakon osnivanja Banovine Hrvatske 1939. godine ukinuti su sveučilišno vijeće i uprava, a njihove nadležnosti vraćene su najvećim dijelom sveučilišnom senatu. Ali Sveučilište je sada izgubilo isključivu nadležnost u izboru rektora, odnosno fakulteti u izboru dekana, jer njihov izbor mora odobriti ban Banovine Hrvatske. Ban je također dobio ovlaštenje da u slučaju 'potrebe reorganizacije ili veće reforme

Odličnost u namjeri da otkrije razloge koji su doveli do, sada je bilo jasno, izbacivanja njegovih predavanja, ali i njega samog s matičnoga fakulteta, dovodi Vuk–Pavlovića naposljetku do otkrivanja jasnih povreda zakona, kao i njegova prava, od strane dekanata Filozofskoga fakulteta i Rektorata. Vuk–Pavlović stoga zahtijeva da se njegova žalba hitno uputi Odjelu za prosvjetu Banskoj vlasti Banovine Hrvatske, od koje traži provedbu nadzora nad sveučilišnim institucijama koje ga, jasno kršeći zakon, sprječavaju u nesmetanom obnašanju njegovih profesorskih zadaća i službi.

2.3. *Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta (8. siječnja 1941.)*

U zimskom semestru akademske godine 1940./1941. Vuk–Pavlović nije držao predavanja. U dopisu dekanatu datiranom 8. siječnja 1941. Vuk–Pavlović dostavlja popis predavanja i seminarskih vježbi za ljetni semestar akademske godine 1940./1941. Kako je vidljivo iz priloga priloženomu dopisu riječ je o predavanju iz estetike i seminaru iz etike: *Osnove estetike (2. dio)* i *Filozofski seminar (praktički odio): Referati i diskusije o problemima etike*, koje je zamislio kao nastavak predavanja držanih u ljetnom semestru 1940. godine jer je u zimskom semestru akademske godine 1940./41. bio, kako ističe, protuzakonito spriječen od strane dekanata. U dopisu napominje kako je uvijek u dogovoru s predmetnim nastavnikom Albertom Bazalom odradivao predavanja i vježbe i to iz područja praktičke filozofije, etike i estetike. Valja ovdje posebno izdvojiti činjenicu da se Vuk–Pavlović više puta poziva na Alberta Bazalu, sveučilišnog profesora velikoga ugleda i utjecaja koje je stekao obnašajući mnoge visoke službe.³ Vuk–Pavlović je, kako je to moguće zaključiti na temelju njegova dopisa, uživao potpuno povjerenje Bazale, koji nikada nije prigovorio njegovim predavanjima ili vježbama, niti je na bilo koji način izrazio svoje nezadovoljstvo njegovim radom.

2.4. *Vuk–Pavlovićeva žalba dekanatu Filozofskoga fakulteta protiv zaključaka sjednice Filozofskoga fakulteta od 11. siječnja 1941. godine (nedatirano)*

Što se potom događalo i kako je riješena Vuk–Pavlovićeva žalba Banskoj vlasti vrlo dobro ilustrira sljedeći Vuk–Pavlović službeni dokument upućen, i ova puta, dekanatu Filozofskoga fakulteta, i to u formi žalbe. Iako nije datirana, Vuk–Pavlovićeva žalba upućena dekanatu nedvojbeno je napisana u prvoj polovici mjeseca siječnja 1941. godine (tek naknadno, u sljedećem dopisu Banskoj vlasti Banovine Hrvatske Odjelu za prosvjetu Vuk–Pavlović prilaže i kopiju žalbe te navodi da je podnesena 14. siječnja 1941.). Njome je reagirao na za njega nepovoljne, i očito protupravne, odluke sjednice matičnoga fakulteta koja je održana 11. siječnja 1941. godine.

jednog fakulteta' može privremeno staviti na raspolaganje sve profesore tog fakulteta. Obje ove reforme banske vlasti Banovine Hrvatske dočekala je sveučilišna javnost kao napad na autonomiju Sveučilišta« (Sirotković, 1979, 59).

3 Predsjednik Matice hrvatske, dekan Filozofskoga fakulteta (1914./1915., 1932./1933.), rektor (1932./1933.) i prorektor Sveučilišta u Zagrebu (1933./1934., 1934./1935.), predsjednik Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (1933.–1941.) (Zenko, 1995, 197–200).

Iz početnoga dijela dokumenta doznaje se da je Vuk–Pavlović zaprimio odluku Odjela za prosvjetu Banske vlasti Banovine Hrvatske koji je 5. prosinca 1940. stavio izvan snage zaključak sjednice Savjeta Filozofskoga fakulteta održane 24. lipnja 1940. Rješenje Banske vlasti bilo je, dakle, povoljno za Vuk–Pavlovića jer njime biva potvrđen njegov status stalnoga sveučilišnoga docenta Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, kao i sva prava i obveze koje proizlaze iz toga znanstveno–nastavnoga zvanja.

Iako je navedena odluka rektoratu Sveučilišta u Zagrebu dostavljena 7. prosinca, a dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu 10. prosinca 1940., ona je od strane kako rektorata, tako i dekanata fakulteta u cijelosti ignorirana. Naime, prema tadašnjemu sveučilišnom zakonu, na koji se Vuk–Pavlović često, ali bezuspješno pozivao, savjet fakulteta čine svi njegovi profesori i docenti koji imaju pravo, štoviše, i dužnost prisustvovati sjednicama savjeta, a dnevni red sjednice mora im biti dostavljen najmanje dva dana ranije.

Unatoč činjenici da je bio punopravni član savjeta Filozofskoga fakulteta, Vuk–Pavlović nije dobio poziv za sjednicu zakazanu za 11. siječnja 1941. Tako je dekanat Vuk–Pavloviću ponovno uskratio njegova prava i obveze. Zaključke sjednice 18 točaka dnevnoga reda Vuk–Pavlović smatrao je nevažecima jer su doneseni u jasnoj suprotnosti sa zakonom.

Iz navedenih razloga Vuk–Pavlović je ponovno podnio dekanatu žalbu s molbom da se ona opet preda nadležnoj Banskoj vlasti Banovine Hrvatske Odjelu za prosvjetu koja bi trebala poništiti odluke sporne sjednice.

2.5. Vuk–Pavlovićev podnesak Banskoj vlasti Banovine Hrvatske, Odjel za prosvjetu u Zagrebu (nedatirano)

Budući da dekanat nije prosljedio Vuk–Pavlovićevu žalbu Odjelu za prosvjetu Banovine Hrvatske, on se sâm u siječnju 1941. službenim dopisom (kojemu prilaže i kopiju ranije upućene žalbe dekanatu Filozofskoga fakulteta) obratio Banskoj vlasti, moleći ju da sukladno svojim ovlastima naloži dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu da joj dostavi njegovu žalbu u kojoj predlaže da se ponište zaključci sjednice Filozofskoga fakulteta održane 11. siječnja 1941.

2.6. Vuk–Pavlovićeva molba Banskoj vlasti Banovine Hrvatske (Odjel za prosvjetu), Zagreb (siječanj 1941.)

U siječnju 1941. Vuk–Pavlović podnio je još jedan dopis Odjelu za prosvjetu Banske vlasti Banovine Hrvatske. U njemu stoji da je Banska vlast 5. prosinca 1940. (pod br. 96870/40) riješila njegovu žalbu i to u njegovu korist. Kako Vuk–Pavlović doznaje, rješenje žalbe dekanat je zaprimio 10. prosinca 1940., ali ga o tom nisu obavijestili. Budući da njegovoj molbi dekanatu da mu se da bilo kakva informacija vezana uz rješenje žalbe nije udovoljeno, Vuk–Pavlović moli Bansku vlast Banovine Hrvatske da mu izravno dostavi rješenje žalbe od 5. prosinca te da o tom obavijesti i dekanat Filozofskoga fakulteta.

2.7. *Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta (nedatirano, siječanj 1941.)*

Sljedeći Vuk–Pavlovićev dopis dekanatu Filozofskoga fakulteta u Zagrebu zaprimljen je u dekanatu pod br. 106 14. siječnja 1941. godine. Njime Vuk–Pavlović prvo obavještava upravu da mu je dostavljen prijepis Odluke Odjela za prosvjetu Banske vlasti Banovine Hrvatske od 5. prosinca 1940. kojom se stavlja izvan snage zaključci sjednice savjeta Filozofskoga fakulteta održane 24. lipnja 1940. godine.

Odluka Banske vlasti potvrđuje da Vuk–Pavloviću pripadaju sva prava i obveze stalnoga sveučilišnoga docenta. Sukladno toj »konačnoj i izvršnoj« odluci, Vuk–Pavlović traži od uprave fakulteta da mu se omogući normalna organizacija i provođenje nastave, da mu se dostave oglasi predavanja, navedu mjesto i vrijeme kada može dobiti uvid u zapisnike svih sjednica održanih u zimskom semestru 1940./1941., da ga se stavi u komisiju za ispite te da mu se dostavi red predavanja.

Iz dostupnih dokumenata jasno je vidljivo da su se 24. lipnja 1940. i 11. siječnja 1941. godine održale dvije sporne sjednice savjeta Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. Na prvoj je provedeno glasovanje o Vuk–Pavlovićevu četvrtom izboru za docenta (kako je sâm naveo, prvi put je za docenta postavljen 3. kolovoza 1929., drugi put 2. kolovoza 1930., treći put 23. listopada 1935.)⁴ iako je, prema tadašnjemu Zakon o univerzitetima, već nakon izbora 23. listopada 1935. trebao imati status stalnoga docenta (a i da bi se ponovio izbor trebalo je proći pet godina od zadnjega biranja). No, na sjednici 24. lipnja 1940. nije prošao ponovni reizbor u docenta. Glasovanje na toj sjednici provedeno je, prema Vuk–Pavlovićevu zapisu, »u očitoj suprotnosti s jasnom odredbom zakona«. Njegova žalba Odjelu za prosvjetu Banske vlasti pozitivno je riješena na način da je Odlukom Odjela za prosvjetu od 5. prosinca 1940. stavljen izvan snage zaključak sjednice savjeta Filozofskoga fakulteta od 24. lipnja 1940., a po istoj odluci Vuk–Pavlović je utvrđen kao stalni sveučilišni docent Filozofskoga fakulteta u Zagrebu sa svim pravima i dužnostima. Unatoč tomu, na drugoj sjednici održanoj 11. siječnja 1941. Vuk–Pavlović biva razriješen docentske službe na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

2.8. *Dopis rektora Sveučilišta u Zagrebu Stjepana Ivšića Upravnomu sudu (3. veljače 1941.)*

Daljnji razvoj događaja najbolje ilustrira posljednji službeni dokument koji se može pronaći u Vuk–Pavlovićevoj ostavštini na Institutu za filozofiju. Riječ je o prijepisu dopisa od 3. veljače 1941. koji tadašnji rektor Sveučilišta u Zagrebu Stjepan Ivšić (1884.–1962.), ugledni hrvatski jezikoslovac, upućuje Upravnomu sudu u Zagrebu. U svojem dopisu rektor ističe da mu je »čast saopćiti« da je dobio na uvid tužbu koju je dekan Filozofskoga fakulteta u Zagrebu Franjo Fancev⁵

4 Rješenje Rektorata (br. 9004) s datumom 4. studenoga 1935.

5 Franjo Fancev (1882.–1943.), hrvatski filolog i književni povjesničar. Od 1919. do 1927. obnašao je dužnost ravnatelja Sveučilišne knjižnice u Zagrebu, koja se njegovim zalaganjem etablirala kao nacionalna i sveučilišna ustanova.

u ime istoga fakulteta podnio Ustavnomu sudu tražeći da poništi odluku Banske vlasti od 5. prosinca 1940. godine, čime bi se potvrdio zaključak Fakultetskoga vijeća od 24. lipnja 1940. o prestanku Vuk–Pavlovićeve docentske službe. Rektor se pridružuje tužbi dekana Filozofskoga fakulteta jer smatra da se Banska vlast ne smije miješati u autonomiju fakulteta i Sveučilišta.

2.9. Neslužbeni strojno pisan nedatiran i nepotpisan tekst. Bez podataka o adresantu i adresatu

Posljednji tekst u Vuk–Pavlovićevoj ostavštini koji se čuva na Institutu za filozofiju nije službene prirode. Riječ je o strojno pisanom testu za koji se, nažalost, ne može sa sigurnošću reći ni kada je napisan ni tko ga je napisao. U tom se tekstu, koji zapravo nikomu nije upućen, o Vuk–Pavloviću piše u trećem licu. Moguće je, međutim, da ga je pisao sâm Vuk–Pavlović i to s ciljem iscrpnoga opisa kronologije nesretnih događaja na Filozofskom fakultetu, dakle vlastitoga očitovanja o zanemarivanju i ponižavanju od strane uprave Filozofskoga fakulteta te protuzakonitom uklanjanju s mjesta docenta istoga fakulteta. Tekst je od izuzetna značenja jer prije svega svjedoči da je na Filozofski fakultet u Zagrebu došao s Visoke pedagoške škole na »ponovljeni poziv prof. Bazale«, koji mu je obećao pravilno napredovanje. Također, jasno se daje do znanja da je na fakultetu doživljavao neugodnosti i razočarenja koja su ga na kraju doista dotukla. Gledati kako njegovi mladi kolege napreduju, a njemu se zanemaruju osnovna nastavnička prava bilo je pravo poniženje. Pored detaljnih podataka o Vuk–Pavlovićevu postupku biranja za docenta, u nastavku teksta prikazana je uloga dekana Filozofskoga fakulteta, a nedugo zatim rektora Sveučilišta Stjepana Ivšića, koji je, unatoč Odluci Banske vlasti kojom se poništavaju rezultati glasovanja o njegovoj docenturi na sjednici savjeta Filozofskoga fakulteta od 24. lipnja 1940. godine, obustavio Vuk–Pavlovićev postupak docenture te ga je isključio iz nastave. Prema autoru teksta, Ivšić je također fakultetskomu osoblju zabranio komunikaciju s Vuk–Pavlovićem, zbog čega on nije mogao dobiti nikakvu informaciju o razlozima zbog kojih ga se sprječava u obnašanju njegovih nastavničkih prava i dužnosti.

Na taj je način, »docent Vuk–Pavlović nakon 11 godina predanoga rada na fakultetu via facti od nenadležnih za to organa suspendiran od službe i amoviran sa sveučilišta, iako je po zakonu stalan docent«.

3. Razlozi Vuk–Pavlovićeva suspendiranja i uklanjanja s Filozofskoga fakulteta

Na temelju dostupnih dokumenta moguće je uvidjeti da nisu postojali nikakvi objektivni razlozi koji bi sprječavali Vuk–Pavlovićevo napredovanje.

Milan Polić smatra da bi vrijedilo razmisliti o Bazalinoj ulozi u Vuk–Pavlovićevu suspendiranju sa Sveučilišta. Naime, on naglašava da se »prilično pouzdano može tvrditi da je Vuk–Pavlović bio u nemilosti tada vodećeg čovjeka Filozofskog odjela Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Alberta Bazale, što je

dakako moralo imati utjecaja i na njegovo napredovanje u nastavničkom zvanju« (Polić, 2013, 44; usp. Macut, 2018, 156). Nažalost, zasad još nema pouzdanih dokaza u prilog te tvrdnje, a sâm Vuk–Pavlović u dostupnim dokumentima nije čak dao ni naslutiti da između njega i Bazale postoje bilo kakva neslaganja. Štoviše, Bazalu je isticao kao cijenjenog profesora koji ga je podržavao u sveučilišnom radu.

Nadalje, Polić ističe da je Vuk–Pavlovićevo “radičevstvo” činjenica koju ne bi trebalo olako odbaciti kada se traže odgovori na pitanje o razlozima njegova nenapredovanja. Iako dostupni dokumenti ne otkrivaju Vuk–Pavlovićev stav spram politike Stjepana Radića, ipak ne bi trebalo zanemariti da je upravo Stjepan Radić kao tek izabrani ministar prosvjete 1925. godine poništio za Vuk–Pavlovića negativnu odluku tadašnjega Ministarstva prosvjete kojom ga se smjenjuje s mjesta profesora u gimnaziji u Zagrebu te prebacuje u Bjelovar.⁶

Naposlijetku, kao vjerojatne razloge Polić navodi i Vuk–Pavlovićevo »nepotkupljivu načelnost i samouvjerenost« što je »mnoge nerviralo, jer su ih tumačili kao aroganciju, odnosno kao prezir spram vlastitih postupaka« (Polić, 2013, 44). I doista, čini se da prave razloge treba tražiti u osobnim razlozima pojedinaca, u njihovoj zavisti, ali i antisemitizmu koji se u to vrijeme osjećao. O tom najbolje svjedoči sadržaj kratke prepiske, koja se nalazi u ostavštini Vuk–Pavlovića na Institutu za filozofiju, između Zlatka Posavca⁷ i Vuk–Pavloviće supruge Lelje Dobronić.⁸ Dana 20. studenoga 1996. Zlatko Posavac u svojem pismu Lelji Dobronić izražava svoje žaljenje zbog toga što nije došao na promociju Vuk–Pavlovićeve knjige *Filozofija odgoja*,⁹ a ujedno ju moli i da mu pojasni što se dogodilo Vuk–Pavloviću u razdoblju od 1941. do 1945. godine. U svojem pismenom odgovoru 28. studenoga 1996. Lelja Dobronić zapisuje da je Vuk–Pavlović bio »prisilno penzioniran još prije rata 1940. jer nije prošao na reizboru za docenta, a kamoli profesora. Za kriminalno šikaniranje i prilike na predratnom Filozofskom fakultetu dva su razloga: jal i antisemitizam. Prvo: Stari dobronamjerni profesor Tropsch (germanist)¹⁰ jednom zgodom savjet mu je izrekao u pitanju: Zašto toliko objavljujete? Drugo: Na fakultetu je bila najutjecajnije mala skupina vrlo uglednih profesora prohitlerovski nastrojena. Otjerala je ne samo Vuk–Pavlovića, već i (1938.) dra Dragana Plamenca,¹¹ koji je u SAD postao profesor muzikologije i jedan od najuglednijih muzikologa [...]«.

Dana 15. i 16. studenoga 2001. godine na Institutu za filozofiju u Zagrebu održan je znanstveni skup povodom 25. obljetnice smrti Pavla Vuk–Pavlovića.

6 Godine 1922. Vuk–Pavlović zaposlio se kao nastavnik filozofske propedeutike i njemačkoga jezika na III. realnoj gimnaziji u Zagrebu. U jesen 1925. godine odlukom tadašnjega Ministarstva prosvjete biva premješten u Bjelovar, no ubrzo je zalaganjem njegovih učenika Ministarstvo prosvjete (na čije čelo u studenom 1925. dolazi Stjepan Radić) opozvalo svoju odluku (Polić, 2013, 42).

7 Zlatko Posavac (1931.–2019.), hrvatski filozof, estetičar.

8 Lelja Dobronić (1920.–2006.), hrvatska povjesničarka umjetnosti.

9 Zlatko Posavac misli na knjigu: Vuk–Pavlović, 1996.

10 Stjepan Tropsch (1871.–1942.), hrvatski germanist.

11 Dragan Plamenac (1895.–1983.), muzikolog i skladatelj, rođen kao Karl Siebenschein.

Tom se prilikom okupljenima obratila i Vuk–Pavlovićeva supruga Lelja Dobronić, koja je u svojem pozdravnom govoru iznijela pojedine relevantne trenutke iz suprugova života, poput onih koji su obilježili početke njegove sveučilišne karijere tridesetih godina 20. stoljeća. Istaknula je da je u to vrijeme Vuk–Pavlović, koji je uživao veliko poštovanje svojih studenata, bio izuzetno filozofski produktivan, ali istovremeno i ogorčen zbog nepovoljnih prilika i atmosfere među kolegama koja je tada vladala na Filozofskom fakultetu. K tomu, već se osjećao i antisemitizam (Dobronić, 2003, 20).

Politika Ante Pavelića bila je nemilosrdna: »Već u prvim mjesecima ustaške vladavine u tzv. Nezavisnoj Državi Hrvatskoj, otpušteni su, uhapšeni i internirani pojedini profesori, nepoćudni novom fašističkom režimu, a drugi su umirovljeni. Ustaški režim nastojao je da jedan dio nastavnika otjera, drugi slomi, a treći primora na neaktivnost da bi tako od najviše hrvatske nastavne institucije stvorio pokorno tijelo. U pojedine fakultetske zgrade smjestila se vojska i čitav normalni rad na Sveučilištu bio je zakočen« (Sirotković, 1979, 73). Zakonom od 23. listopada 1941. Ministarstvo nastave ustaškoga režima stavilo je pod svoju upravu svu djelatnost Sveučilišta, uključujući imenovanja rektora i dekana te profesora koja odobrava isključivo »poglavnik« (Sirotković, 1979, 73).

Da je Vuk–Pavlović doista imao problema zbog svojega židovskoga podrijetla vrlo jasno otkrivaju dokumenti iz njegove sačuvane ostavštine. Riječ je o potvrđama i izjavama koje je on sâm zatražio i dobio od istaknutih visokih institucija koje su svojim potpisom svjedočile u prilog njegova iskrenoga i aktivnoga djelovanja u »hrvatskom i kršćanskom duhu«, kako primjerice stoji u izjavi Zavoda sv. Josipa u Sarajevu od 9. svibnja 1941. godine.

Hrvatski pedagoško–književni zbor u svojoj je potvrdi izdanoj 12. svibnja 1941. naglasio da je Vuk–Pavlović kao njihov »pravi član« aktivno surađivao u radu društva, ističući hrvatski narodni i kršćanski duh, a svojim je djelima doprinio unaprjeđivanju hrvatske pedagogije i filozofije.

Predsjednik kulturno–historijskoga društva Hrvatski rodoljub Rudolf Horvat potpisuje 12. svibnja 1941. potvrdu u kojoj stoji zapisano da, prije svega, spomenuto društvo ne prima Židove za svoje članove, a potom i da je Vuk–Pavlović 1939. godine jednoglasno primljen jer je rimokatolik, i to ne samo po vjeroispovijesti, nego i po svojem uvjerenju. U Hrvatskom rodoljubu Vuk–Pavlović, koji je ondje održao nekoliko zapaženih i »rodoljubnih predavanja«, ostaje zapamćen kao »pravi Hrvat« poznat po svojem iznimnom znanstvenom radu.

Društvo Zagrebčana izdalo je 12. svibnja 1941. godine Vuk–Pavloviću potvrdu o njegovu članstvu i aktivnom sudjelovanju u Društvu u kojem se istaknuo svojim hrvatskim rodoljubljem.

Dana 14. svibnja 1941. Vuk–Pavlović uputio je Ministarstvu unutarnjih poslova u Zagrebu molbu da mu se po točki 6. Zakonske Odredbe o rasnoj pripadnosti od 30. travnja 1941. prizna arijsko pravo. »Ovu molbu podnosim«, objašnjava Vuk–Pavlović, »jer su tri moja pretka drugoga koljena bila židovskog podrijetla, a slobodan sam je podastrijeti kao sveučilišni nastavnik, filozof i pisac, kojega je u svemu dugogodišnjem nastavničkom i književnom radu vodila čista pobuda, da

služi hrvatskoj kulturi i koristi hrvatskom narodu.« Na četiri stranice Vuk–Pavlović obrazlaže razloge koji idu u prilog njegovoj molbi. Kao prvi razlog navodi da su njegovi roditelji Slavko i Janka, kao i on sâm, rimokatoličke vjere i od rođenja žive u Hrvatskoj. Nadalje izdvaja relevantne podatke o obrazovanju, pohvaćenju prezimena, ali i svoju službu u bivšoj austro–ugarskoj vojsci, za vrijeme koje je nastojao, osobito kao referent za superarbitracije u Zagrebu, »koristiti interesima hrvatskoga naroda«. Relevantnim ističe i svoj nastavnički, filozofski i književni rad koji svjedoči o njegovoj »hrvatskoj svijesti« i »osjećaju bezuvjetne pripadnosti hrvatskome narodu« te želji da mu služi »svim svojim sposobnostima i snagama«. Kao nastavnik obavljao je svoju službu uzorno i s ponosom, a mladež je odgajao »stalno i nepokolebljivo u hrvatskom duhu«. Za vrijeme Obznane 1925. godine Vuk–Pavlović je zbog svojega »istaknutog hrvatskog držanja«, koje je osobito došlo do izražaja u trenutku kada je »preuzeo raspačavanje hrvatskog omladinskog časopisa 'Omladina'«, kažnjen premještanjem iz Zagreba.¹² Posebno se osvrnuo na činjenicu da ga kritika u tuzemstvu i inozemstvu »suglasno smatra i zove hrvatskim filozofom i pedagogom« (Vuk–Pavlović se konkretno osvrće na domaću i inozemnu pozitivnu kritiku njegova djela *Ličnost i odgoj* te pritom navodi hrvatskog publicista Ivana Esiha, češkog pedagoga Otakara Kádnera, Mužinićev pregled *Filozofija u Hrvata od 1918. do 1938.*, objavljen 1939. godine, i Hartmanna, koji ga je spomenuo 1936. godine u svojem zapaženom djelu *Denkendes Europa*). U prilog svojoj molbi prilaže i popis sudjelovanja na inozemnim kongresima na kojima je ponosno nastupao kao »predstavnik hrvatske filozofije« te članstvo u brojnim uglednim hrvatskim društvima i institucijama, poput Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, čiji je dopisni član. Velik je trud Vuk–Pavlović uložio u nabranjanju vlastitih bibliografskih jedinica koje, kako je istaknuo, »vidljivo stoje u službi hrvatskoga naroda i njegove slobode«, a koliko je bio »nepokolebljivo vjeran hrvatskom pravopisu i hrvatskim purističkim nastojanjima« svjedoče, napominje, njegova djela *Ličnost i odgoj* i *Svaralački lik Đure Arnolda*. Svim spomenutim razlozima koji idu u prilog njegovoj stalnoj težnji da služi hrvatskomu narodu, njegovu boljitku i razvoju, dodaje da je odgajan u hrvatskoj katoličkoj okolini te da uopće nije imao prilike ni upoznati, a kamoli usvojiti židovski duh. Svoju molbu poglavniku NDH završava sljedećim riječima: »Dana 16. travnja 1941. položio sam prisegu vjernosti Državi Hrvatskoj i želio bih, da i nadalje ma i u svoj skromnosti i povučeniosti mogu nesmetano služiti hrvatskom narodu i njegovoj naučnoj i filozofskoj kulturi, pa zato i samo zato na temelju istaknutih okolnosti molim, da bi mi Poglavnik Nezavisne Države Hrvatske milostivo izvolio priznati prava u smislu točke 6. Zakonske odredbe o rasnoj pripadnosti od 30. travnja 1941., t. j. sva prava, koja pripadaju osobama arijskog porijekla. U Zagrebu, 14. svibnja 1941. Dr. Pavao Vuk–Pavlović s. r. sveučilišni docent Zagreb, Preradovićev /prije Barthouov/ trg br. 2.«

Preporuku za pozitivnim rješenjem spomenute Vuk–Pavlovićeve molbe Ministarstvu unutarnjih poslova potpisao je 28. svibnja 1941. zagrebački nadbiskup

12 Usp. bilj. 6.

Alojzije Stepinac. U svojem dopisu Stepinac ističe da je »Dr Vuk–Pavlović već preko 40 godina katolik, kao i cijela njegova porodica, a osim toga je i sam radio na kulturnom polju kao filozofski pisac, te je tako pridonio izgradnji hrvatske kulture [...]«, čime je, zaključuje, »zavrijedio da mu se prizna arijsko pravo.«

Nedugo zatim Vuk–Pavlović u ljeto 1941. godine dobio je odluku o prisilnom umirovljenju, čime mu je onemogućeno daljnje sveučilišno djelovanje. Započinje razdoblje njegove prisilne šutnje (usp. Macut, 2018, 40, 54, 157). Tadašnja mu je država oduzela i obiteljsku imovinu pa se po službenoj naredbi morao s majkom, koju je uz pomoć prijatelja iste kobne 1941. godine jedva uspio spasiti iz zatvora, preseliti iz kuće na Preradovićevu trgu u centru u skromniju kućicu u Ludbreškoj ulici br. 14 na Trešnjevci (Polić, 2013, 45–46). »Rat i NDH Vuk–Pavlović je PROŽIVIO«, kako bilježi njegova supruga, »u potpunoj povučenosti na tadašnjoj periferiji Zagreba, Trešnjevki; zaštićivan i pomagan odanim bivšim studentima i prijateljima, uzgajajući kokoši i tulipane te uzvraćajući jajima i cvijećem svakomu za pomoć« (Dobronić, 2003, 20).

Napokon, 29. siječnja 1942. Vuk–Pavlović dobio je odgovor Ministarstva unutarnjih poslova Nezavisne Države Hrvatske. U obavijesti se vrlo kratko, bez ikakve argumentacije, Vuk–Pavloviću daje na znanje da mu je molba odbijena: »Povodom molbe Dr. Pavla Vuk–Pavlovića iz Zagreba zaprimljene pod brojem: 6688/41. M.U.P. kojom moli arijsko pravo priopćuje se, da je molitelj odbijen s molbom kao i da je odbijeno i izdanje dopusnice.«

Na tu odluku tadašnje vlasti zasigurno ne bi utjecala izjava Vuk–Pavlovićevih bivših učenika iz III. Državne realne gimnazije u Zagrebu koju je zaprimio nekoliko dana nakon obavijesti Ministarstva unutarnjih poslova NDH, točnije 17. veljače 1942. Pored isticanja veličine i snage Vuk–Pavlovićeva »hrvatskog duha«, njegovih katoličkih i narodnih pogleda te nastojanja da svojim radom koristi »širenju hrvatskog duha među omladinom«, njegovi su mu bivši učenici odali i počast kao čovjeku kojeg je bilo čast poznavati, razredniku koji ih je štitio kao »drugi otac«. Osobitu zahvalnost izrazili su mu sjećanjem na vrijeme iz 1925., kada je »u ono za činovnika naročito profesora Hrvata teško vrijeme« preuzeo »raspačavanje jedinog hrvatskog srednjoškolskog, svim bivšim vlastima zazornog lista 'OMLADINA'« zbog čega je postao »trn u oku jugoslavenski nastrojenim članovima profesorskog zbora«. Zbog toga je, prisjećaju se, bio i premješten iz Zagreba. No, Vuk–Pavlović se, prema svjedočenju njegovih đaka, nikada nije ogriješio »o narodne hrvatske interese«, pa je ubrzo i vraćen na svoje radno mjesto na zagrebačkoj adresi.

Iako su sve te riječi Vuk–Pavloviću zasigurno bile od velika značenja jer su dolazile od onih do kojih mu je oduvijek bilo najviše stalo, a to su njegovi učenici, slaba je to bila utjeha za ono što je kao profesor, ali i kao čovjek doživio u vrijeme NDH, a ta je država javno izražavala svoje protužidovske stavove. Tako je 13. rujna 1942. godine u ideološkom tjednom glasilu ustaškoga pokreta *Spremnost* Ivo Bogdan¹³ objavio članak pod naslovom *Židovi — odmetnici — masoni:*

13 Ivo Bogdan (1907.–1971.), hrvatski novinar i publicist.

Dokumenti o podzemnom radu židova protiv Hrvatske države, u kojem ističe da su Židovi unutarnji neprijatelji koji ne rade u interesu Hrvatske države, nego svojim djelovanjem nastoje oslabiti otpor hrvatskoga naroda koji se bori za oslobođenje i samostalnost (Bogdan, 1942, 1). Nakon Bogdanova članka slijedi i *Popis židova, koji su sami partizani i slobodni zidari ili skupa s njima rade protiv hrvatskoga naroda i države*. Na samom kraju toga popisa nalazi se i ime Pavla Vuk–Pavlovića: »PAVLOVIĆ DR. VUK, židov prije WOLF, b. docent sveučilišta b. suvlasnik ‘Tipografije’ d. d.« (Uredništvo, 1942).

Zaključak

Od 1935. godine, kada se javio na natječaj za izvanrednog profesora na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, pa do isključivanja iz nastave u zimskom semestru akademske godine 1940./1941. i konačnoga suspendiranja i amoviranja sa Sveučilišta u ljeto 1941. godine Vuk–Pavlović proživljavao je izrazite neugodnosti, zapostavljanja i ponižavanja od strane uprave matičnoga fakulteta i Sveučilišta. Iako, nažalost, još uvijek nije moguće s velikom sigurnošću odgovoriti na neka pitanja, poput onoga na koji je način Albert Bazala, prema mišljenju Milana Polića, sudjelovao u Vuk–Pavlovićevo onemogućavanju sveučilišnoga napredovanja i koliko mu je u tom pogledu mogla naštetiti naklonost politici Stjepana Radića, dokumenti koji se čuvaju u njegovoj ostavštini na Institutu za filozofiju u Zagrebu vrlo jasno pokazuju da razlozi minoriziranja njegova rada nisu bili objektivne prirode. Štoviše, sadržaj tih dokumenata, ali i sjećanja zabilježena od strane Vuk–Pavlovićeve supruge, potvrđuju da su njegovoj sudbini presudili zavist i zloba kolega te u velikoj mjeri neprijateljski odnos NDH prema Židovima.

Literatura

- Bogdan, Ivo (1942). Židovi — odmetnici — masoni: Dokumenti o podzemnom radu židova protiv hrvatske države. *Spremnost*, 1(29), 1–2.
- Dobronić, Lelja (2003). Pozdravni govor. U: P. Barišić (ur.), *Pavao Vuk–Pavlović: Život i djelo* (str. 20–21). Zagreb: Institut za filozofiju.
- Macut, Ivan (2018). *Filozofija u Nezavisnoj državi Hrvatskoj*. Zagreb: Školska knjiga.
- Polić, Milan (2013). *Život i djelo Pavla Vuk–Pavlovića*. Zagreb: Hrvatsko filozofsko društvo.
- Sirotković, Hodimir (1979). Kratka povijest zagrebačkog Sveučilišta. U: D. Delić i S. Golstein (ur.), *Sveučilište u Zagrebu* (str. 17–111). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu.
- Uredništvo (1942). Popis židova, koji su sami partizani i slobodni zidari ili skupa s njima rade protiv hrvatskoga naroda i države. *Spremnost*, 1(29), 2.
- Vuk–Pavlović, Pavao (1996). *Filozofija odgoja*. Priredio i predgovor napisao Milan Polić. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Zenko, Franjo (1995). *Novija hrvatska filozofija*. Zagreb: Školska knjiga.

Arhivsko gradivo

Institut za filozofiju u Zagrebu, Ostavština Pavla Vuk–Pavlovića, nesredeno arhivsko gradivo.

A Biographical Note from the Legacy of Pavao Vuk–Pavlović

Željka Metesi Deronjić*

Summary

In part of the Vuk–Pavlović legacy, received by the Institute of Philosophy in Zagreb on August 1, 2017, after the signing of a donation contract with Stanimir Vuk–Pavlović, the son of Pavao Vuk–Pavlović, one can find, among other things, type-scripts of Vuk–Pavlović’s documents which illuminate events, heretofore unknown, regarding Vuk–Pavlović’s university career at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb between 1935 and 1941 when he was suspended, and soon afterward forced to retire. Based on the content of the above-mentioned documents in which Vuk–Pavlović testifies to neglect and humiliation at the Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb and his illegal removal from his post as Assistant Professor of the same faculty, but also the recollections of his wife Lelja Dobronić, one can see that there were no objective reasons for preventing Vuk–Pavlović’s advancement, but that his fate was decided by the envy and malice of his colleagues, and the largely hostile attitude of the NDH (the Independent State of Croatia) towards the Jews.

Keywords: Pavao Vuk–Pavlović; legacy; university service; Faculty of Humanities and Social Sciences in Zagreb; NDH

* Željka Metesi Deronjić, Ph.D., Assistant Professor, University of Zagreb Faculty of Croatian Studies. Address: Borongajska cesta 83d, 10000 Zagreb, Croatia. E-mail: zmeteside@hrstud.hr
The paper represents an expanded text of a presentation at the scientific conference titled *In the North with Pavao Vuk–Pavlović*, held in Zagreb and Koprivnica, November 12 — 14, 2018.